

ПРИЙТЕНКО Н. І., студент, м. Дніпропетровськ, ДВНЗ
«Національний гірничий університет»

АНДРЕЙЧИКОВА А.М., асистент, м. Дніпропетровськ, ДВНЗ
«Національний гірничий університет»

ЗАРПЛАТА У «КОНВЕРТАХ»: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Сьогодні наряду з питаннями реалізації гарантій оплати праці та організації заходів недопущення виникнення заборгованості з виплати заробітної плати для української економіки є проблема виплати заробітної плати у «конвертах». Актуальність подолання цього явища пояснюється тим, що станом на кінець 2013 року зарплату в «конвертах» отримує близько 40% - 50% українців. Причому тенденції невтішні – за останні три роки обсяги «тіньової» зарплати збільшилися на 55 млрд. грн.: зі 145 млрд. грн. у 2011 році до 200 млрд. грн. у 2013 році.

Для подолання цього явища необхідно, перш за все з'ясувати його причини. Серед них найбільш суттєвими ми вважаємо наступні.

1. Бажання заощадити з боку роботодавців та працівників. В Україні сумарне податкове навантаження на фонд оплати праці в умовах діючих ставок податків становить від 49% до 52 %. Так, робітник сплачує зі своєї зарплати близько 20% податків та внесків, а роботодавець повинен робити нарахування на фонд оплати праці, які складають приблизно 37 – 50% в залежності від класу професійного ризику виробництва. Значна частина українських підприємців не в змозі робити такі виплати.

2. Надто мала купівельна спроможність громадян України. Наприклад, у Швейцарії відрахування з заробітної плати більші, ніж у нас на 10%, водночас вартість споживчої корзини складає не більше 20%

доходу. У нас, навпаки, частіше люди витрачають на споживання більше, ніж офіційно отримують.

3. Недостатня фінансова освіченість громадян та низька соціальна активність, породжена недовірою громадян до держави, невпевненістю в завтрашньому дні. Відсутність елементарної культури ведення бізнесу.

Заробітна плата «в конверті» має певні плюси та мінуси. Оплати праці в «конвертах» є вигідною як для працівника, оскільки він отримує більш високу заробітну плату, так і для роботодавця, який заощаджує на оподаткуванні. Проте, ці позитивні риси нівелюються недоліками, які породжує тіньова оплата праці.

Основним негативним наслідком для бюджету є недоотримання коштів у вигляді несплачених податків.

Одночасно страждає і сам працівник: по-перше, він не має гарантії певного розміру заробітної плати та надання відпустки; по-друге, якщо людина працює без запису в трудовій книжці, час роботи не зараховується в стаж, внаслідок чого робітник не може розраховувати на отримання пенсії або ж буде отримувати мінімальну пенсію у разі оформлення і офіційного отримання мінімальної зарплати; по-третє, можуть виникнути проблеми при оформленні кредиту та отриманням візи.

Рішення проблеми виходу з «тіні» заробітної плати потребує комплексного підходу і дій одночасно з боку держави, роботодавців, та працівників.

Основними способами боротьби з тіньовою зарплатою є контроль з боку державних органів за належним розміром заробітної плати; виведення самої економіки з «тіні» шляхом зменшення податкового навантаження; збільшення розміру мінімальної заробітної плати та розмірів штрафів за нелегальне працевлаштування; забезпечення відкритості, прозорості та зрозумілості податкової системи; створення умов, коли легальна заробітна плата стане вигідною як працівникам так і роботодавцям.